

T. C.
İSTANBUL

Şehremaneti Mecmuası

Şehremaneti tarafından ayda bir çıkarılır

Yıl : 6

Mayıs 1930

Sayı : 69

Beynelminel Şehirler Birliğinin dördüncü

Belediye kongrası

— 5 —

tafsilatı havidir. Bu günkü Alman belediyeleri teşkilâtı maliyesinin, kablilharp bir çok Cerman belediyelerinin gördüğü faal ve metin beledi hayatı ile nakabili telif olduğunun söylemekle iltizamı mübalaga edilmiş olmaz gibi görünüyor. Bu usul, şüphesiz, harbin bütün memleket için tevdi ettiği elime neticeler cümlesindendir. Mukteziyatı ahvalin devamı müddetince belediyeler buna katla-

naçaklarsada acilen zevalini şiddetle arzu ettiklerini ketmetmiyorlar .

Belediyelerin mali tabiiyetinin ne kadar elim olduğunu vazıhan göstermek için müstekillen cibayet ettikleri vergi miktarının bütçelerinin ancak % 7,5 unu teşkil ettiğini söylemek kâfidir .

1925 Senesinde umum belediyelerin varidatını mübeyyin tahlili cetvel şudur.

(Rayh) vergi.erinden hisse

İrat vergisi	% 29,17
Muamelât mıkdarı üzerinden vergi	% 6,75
Emlâkın artan kıymeti ve saire vergisi	% 5,28
Otomobiller üzerinden vergi	% 1,13
	% 42,33

Hükûmetlerin vergilerinden hisse

Emlâk ve mesakin vergisi	% 16,08
Mesalik ve saire vergisi	% 14,89
Kiralar üzerinden vergi	% 7,20
	% 9,80
Emlâk üzerinden doğrudan doğruya vergi	% 47,95
	% 2,21

Sırf beledi rusum

Müskirat resmi	% 2,52	
Eğlence yerleri resmi	% 2,48	
Köpeklerden alınan resim	% 1,76	
Bilvâsata muhtelif rûsum	% 0,73	% 7,49
		% 100

Prusya beldeleri ittifadının 1925 senesi temmuzunda icrâ ettiği tahkikattan anlaşıldığına göre Prusya cemiyatı belediyesinin sırf beledi varidatının umum varidata nisbeti berveçhi atidir:

100,000 den fazla nüfuslu belediyeler için	% 11
50 ilâ 100 bin » » »	% 10
50 bine kadar » » »	% 9

Aşadaki cetvel 10 Beldenin 1926 bütçelerinden çıkarılmıştır

100000 den fazla nüfusu olan şehirler	Vergiler mecmuından rayh ile Hükümetlerin vergi hissesi	Belediyelere mahsus vergiler hissesi	Yüzde hesabı ile varidat yekûnunun yüzdesi	Muaveneti nakite	Muhassasat	Emlûk vergisi	Hudumatı sanaiye hasılatı
Berlin	% 87	% 13	% 72	17	4 $\frac{1}{2}$	3	5
Stutgarat	90	10	73	13	9	1	3
Erfort	90	10	70	3	8	1 $\frac{1}{10}$	17
Şemhineç	84	16	43	34	10	1 $\frac{1}{12}$	11
Kolonya	90	10	73	2	8 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{12}$	15
Bronseviç	91	9	58	18	8	2	13
10 binden 100 bine kadar	vasatı 88	12	65	14	8	1 $\frac{1}{12}$	1
Landisberç	92	8	72	1	11	7	9
Maysen	93	7	80	4	5	2	9
Northavzen	94	6	70	4	9	2	14
Çrayfs vald	89	11	55	11	12	16	4 $\frac{1}{2}$
	Vasatı 92	0	68	5	9	9	9

Bu cetvelden anlaşıldığı üzere bu on beledenin varidatının miktarı vasatı muhtelif resimler hariç olmak üzere berveçhi aittir:

Rayhın ve hükümetlerin tahsisatı
% 10,5 (bu tahsisatı veren makamat
bunların belediyelerce veçhi istimaline
müdahale hakkını muhafaza ederler)

Hidematı vakia mukabili ücret %8,5
zephiye, pazar mahalli, tarik bedelâtı
ve saire

Gayrı menkul emlakı iradı için % 4

Hidematı snaiye iradı için % 10 :
gaz, elektrik, su, nakliyatı belediye, pazar
yeri, arizi olarak şarap ticareti. Bu var-
ıdatın cüzi bir kısmını eshabı imtiyazın
aidatından ileri gelmektedir. Görülüyor
ki hidematı snaiye hasılatı pek mühimdir.

(Erfort) da umum varıdatı beledi-
yenin %17 sine, kolonyada %15, Nort-
havzene % 14 ve Bronsvikte % 13 e
balığ olur. Bu nispetler şayanı tezkârdır.

Fakat yukardaki bütçe tahlilâtı da
bizim istihraç ettiğimiz şu neticeyi pek
muhiik gösterir: belediyelerin bizzat
malik oldukları varıdat menbaları,
mantiki şerait tahtında faal ve metin bir
hayatı belediyeyi temin edebilmek için
çok zayıftır.

İNGİLTERE

İngilterede belediye resimleri (sistem)i
hayrete şayan derecede sadedir. bu me-
mlekette mütenevvi mahiyetteki resim-
lerden usulü dairesinde vücuda getirilmiş
heyeti umumiye manasında bir (sistem)
den bahsolunamaz. Belediye varıdatının
hemen kâfesini menkul emlak kıymeti
üzerinden alınan vergi (ret) teşkil eder.

Gal memleketi dahil olduğu halde
İngilterenin mahalli idarelerinin heyeti
mecmuası ve binamaleyh (Oryan dist-
trikt konsili, Metropolitên büru konsili,
ve non kaventi büro konsili, kaventi
konsli) için 1924-1925 senesi varıdat
bütçesi şu tarzı-tevzii gösterir:

Mahalli resimler	% 56
Her türlü tahsisatı hükümet	% 31
Mahalli idarelerin yardımıyla müesses çiftliklerle emakin icare bedeli	% 4
Sınai hizmetler kazancı	% 1
Emval iradı	% 1
Mütenevvi varıdat	% 7
	% 100

Umum varıdatın yüzde 69 u nisbe-
tinde olan belediye hasılatının yüzde
56 sı (ret) den alınır. % 4 (icare)
mahalli idarece yapılan masrafın iade-
ten tesviyesidir. % 1 snai hizmetler
kazancı; bu kazancın münhasıran be-
diye veznesine teslim olunan kısmını
teşkil eder.

Ettiğimiz tarif (ret) in hiç mütezayit
bir mahiyeti olmadığını gösterir (ret)
mülkün her sene getirdiği safi irade
göre (tamir sigorta ve saire masarifi
tenzil edildikten sonra) takdir edilen
kıymeti nispetinde tarhedilir.

Fukaraya muavenet (purret) için
lâzımgelen masarının miktarı hususi bir
dairece (büroof guvardiyans) tayin
olunarak talebedilecek yekûnun hesabına
ithal edilmek üzere umum (ret) i tespit
eden daireye tebliğ edilir. Çiftliklerle
zeriyat tarlaları için (ret) dörtte bir
derecesine kadar tenzilâta uğrar. Farkın
bir kısmını zirai (komün) lere devlet
tazmin eder.

(Ret) leri sağiller vermeğe mecbur-
dur. Tahsildarlık vazifesini emlak eshabı
görürse kendilerine buna mukabil bir
ücret verirler.

Muhtelif sınıflara mensup on altı
(mahalli idare) (local authority) nin
belediye varıdatını aşağıdaki cetvelde
tahlil ediyoruz:

Varidat menbaları	Kaventi bürg kavnsiller					Non kaventi kansili borvg				Urban disterikt kavnsiller				Metrepliten bürgo konsil				Kavuntı konsil				İngiltere ve gal mahalli idarelerinin umumuna ait yüzde nisbetinde mikdarı vasatı (1924 - 1925)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	%	%	%	%		
1 — Mahalli resimler	52	47	50	56	53	54	78	62	48	59	56	55	90	41	38	32	%	57				
2 — Hükümet tahsisatı	30	27	29	25	22	31	12	23	24	28	22	5	03	51	55	59	%	31				
3 — Emlak iradı	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	%	1				
4 — Müdevver sanai hizmetler iradı (gayri safı)	3	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	%	—				
5 — Mesakin icarı bedelleri ve saire (gayri safı)	7	5	3	4	2	5	2	—	12	4	11	4	1	—	—	—	%	3				
6 — Küçük kır emlakı kiraları	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	5	%	1				
7 — Mültenevvi rüsum (tezyatı varidat , sermayenin itfası .)	8	11	14	13	22	8	8	15	15	9	15	36	6	7	6	4	%	7				
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	%	100				

7 numaralı grup (mütenevvi rüsum) (tezayüdü varidat, sermaye itfası) hakkında aşağıdaki cetvelde mufassal izahat verilmiştir.

Başlıca maddeler

Maarif : Talebelerin aidatı ve sair . Sıbbiye : (Mevad gaite muhtasalatının satış, süprü ntü haslatı, umum hamamların dıhniye ücretleri, çamaşırbaheler).. Büyük yollar : (Şimai idarelerin kendi hesaplarına yapıtları inşaat için verdikleri aidat . Hususi amelîyat : (Hususi yollarda ve hususi teşisat için yapılan amelîyat) . Zabıta : (Hidematı mahsusı mukabili aidat) . Adli idare : (Cezayraklılar) . Küçük meskenler tedariği : (Yapılan ikrazatın faiz ve re'sülmal tediyatı) . Nukutı mahsususun teminiyesi . (Umuma mahsus bir yolun kapatılması mukabilinde Umuru havaîye nezaretî tarafın dan tavizen vaki tediyat) . Mütenevvi varidat . Yekün	Kaventi boro kavenseller												Num kaventi boro kavensellr		Yorban diste- rit kvisseller	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%				
0,90	2,11	4,15	1,20	2,09	1,00	0,47	0	0	1,03	0,34						
2,40	2,85	2,66	5,75	2,89	2,00	3,76	2,14	9,14	0,89	0,70	0					
0,40	1,40	1,75	4,26	0,32	—	—	6,36	—	2,37	0,34	1,29					
—	0,61	1,59	0,58	0,32	1,67	1,88	1,07	2,28	0,29	0,79	5,14					
0,60	0,65	0,43	0,41	0,48	1,00	—	1,07	—	—	—	—					
0,40	0,57	0,18	0,04	0,16	—	—	—	—	—	—	—					
—	0,79	—	—	3,21	—	—	3,21	2,28	2,06	5,45	9,00					
1,60	—	1,65	—	7,07	—	0,47	—	—	—	—	—					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19,29				
1,70	2,00	1,59	0,76	5,46	2,33	1,42	2,15	12,3	2,36	1,38	1,28					
8,00	11,00	14,00	13	22	8	8	15	16	9	15	36					

Yukarıdaki meşruhat, «mütenevvi rüsum) namı altına zikir edilen yüzde nispetindeki rakamların mühim olmasın dan dolayı birze faydalı görülmüştür. Rapordan anlaşılğına göre mevzu bahis varidat hidematı umumiyenin normal varidatıdır.

On Şehrin bütçelerinden çıkarılan bazı malumat aşağıda gösterilmiştir .

ON ŞEHRİN VARİDATINA BİR NAZAR

	Vergi	Tahsisat	Snai hizmet kazancı	Aidat, ruhsatı ve saire
	%	%	%	%
Bermingham şehri	51	41	2	2
Mançester »	68	30	0,3	1,5
Lides »	62	32	3	1
Biradford »	67	30	2	1
Karlay l »	60	36	—	2
İstredford	70	30	—	—
Hamistit metropoliten büro .	95	4	—	1
Büro of torkey	81	17	—	2
» » (vorviç)	55	42	—	2
Kaventi boroof valasey	69	27	2	1
	68,5	29	1	1,5

Cetvelde görüleceği üzere muhtelif şehirlerin devlet tahsisatı faslında aldıkları varidat gayet mütehavvildir . Hamistid için 4 Bermigam ve Vorviç için 41, 42 dır buda belediye masarifi için verilen muhassasat hükümet usulünün yeknesak ve ya an'anavi olmadığı hakkındaki mülahazamızı teyideder .

Bu usul, bazı ahval sevkıyla diğer bir şehirden ziyade ihtiyacı olan bir şehrin daha yüksek tahsisat alabileceği prensibinden mühlhem bulunmaktadır . Yalnız bunların mahal ve sureti sarflarının hükümetçe tasvip edilmesi meşruttur . Bu gibi muhassasat kısmen

muntazam, kısmen arizi bir mahiyeti haizdir .

Bu usulün sıfatı mümeyyezi devlet ile belediyeler arasında samimi bir müşareket mesaidir . Ve bu müşareket bilhassa arizi veya fevkalade tahsisat ita edilmesi ile tebarüz eder . Bu muhassasatın ehemmiyeti tahsisatı adıye ile mukayese edilince, bazan pek büyüktür . Meselâ Birmingham belediyesi için bu nispet $\% 32$ idi . Bratfort için $\% 10$ da kalmış , diğer bir çok şehirler için ise sifra indirilmişti .

Mevzuubahs (Lokal otoriti) yani mahalli idare lerden hiç birinde snai hizmetin istismarından hasıl olan belediye varidatının mühim olmadığına nazarı dikkati celbederiz . on altı mahalli idare eden yalnız üçünün snai kazancı azami olarak belediye masarifinin yüzde dördüne balığ olmaktadır . Muhtelif rüsum faslında varidatın (aidat,) bazı mertebe şayanı ehemmiyet olduğuna dikkat olunmalıdır .

Belediye varidatının bir kısmını teşkil eden aidat (Retributions): akit senelerinin tescili, Şahadetnameler itası, pazar yerlerinden istifade , mezbaha resmi , tarik bedeli , umumi tebrithaneler ve saire namıyla ahnan rüsumdur .

Silah taşımak, kira arabaları işletmek merhunat mukabili ikrazat müesseseleri, petrol ve mevadî infilâkiye depoları ihdas etmek ve saire için ruhsatıyeler . Bu suretle cibayet olunan varidata kısmen mezkûr hususat için belediyelerce vuku bulan sarfiyatın mukabili nazariyle bakılmak icabeder , Diğer bir kısmı hasılat mahiyetinde olup hakiki bir resim teşkil eder .

Osman Nuri

— devamı var —